

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 3. soboto v mesecu kot priloga „Naš. Listu“ in velja posebej prejemana na leto 3 K.

Leto IV.

V Ljubljani, 27. junija 1908.

Št. 6.

Uredništvo „Slovenske Gospodinje“ je v Ljubljani, Mestni trg št. 17. ▲ ▼ ▲

Ivanka Smrekarjeva:

Ženske same proti sebi.

Francoski pisatelj Marcel Prevost, odličen umetnik, izboren poznavatelj žensk, njihovih prednosti in njih slabosti, je napisal študijo o svetovnem ženskem gibanju. Velik del žensk — pravi Prevost — dela naravnost proti zahtevam, ki jih toli vztrajno izraža en del ženstva. Zanimivo je, da spremlja večji del ženskega spola vso ljuto borbo za žensko volilno pravico le z nekakim zasmehom. Ako se moški zavzemajo za volilno pravo žene, tedaj smatrajo to za uljudnost, uslužnost; če pa ženske store isto, jih smatrajo za smešne. Uverjene so, da je volilna pravica le pravica moških, ki bi jo gospodje stvarstva lahko darovali ženstvu. Danes, 120 let po francoski revoluciji, ni menda še niti ene države na svetu, kjer bi bila večina žensk za žensko volilno pravico in za svojo duševno osvobojo. Edino Finska je v tem izjema, kakor je to povedala in pokazala finska poslanka baronica Grippenbergova, ki je predavala nedavno tudi na Dunaju, — in pa severoameriška država Wyoming.

Pravica glasovanja, ki daje ženski vpliv na državne in občinske naprave, je najvažnejša pravica ženske. A čudno je to, da baš ženstvo samo najmanje ceni in spoštuje te pravice. Še danes, v XX. stoletju, so prvoborilke za te pravice na Francoskem, Angleškem in tudi drugod predmet zasmehovanja — ne samo s strani moških, nego tudi od strani žensk, onega velikega dela žensk, ki se ne briga za nič ali pa »kaže« zanimanje za vse, samo za ono ne, kar bi moralo biti njih prva, glavna skrb t. j. pridobitev ženskih pravic v javnem življenju. To je njih človeška in državljanska pravica. Ženske, ki se ne bore skupno in složno za svojo volilno pravico, delajo takisto kakor dela volilec, ki ima pravico voliti, pa ne zahteva, da bi ga vpisali v volilno listo. Volilna pravica je največja in najdragocenejša pravica človeka in državljana. Predboritelji za ženske pravice bi se morali z mnogo večjo vnemo in vztrajnostjo potezati za ženske

politične pravice, ker vpliv žene na državni ustroj je največje, dalekosežne važnosti.

— In ve, drage moje gospe, — pravi Prevost — se morate boriti z vsemi svojimi silami za te pravice. Moški ne bi radi delili svojega vladarstva z vami ter bodo v borbi proti vam ostali vztrajni do konca. Ako se napor ženstva ne pomnoži in ojači, tedaj ostanejo zahteve po ženski volilni pravici vedno le pobožne želje. —

Tako francoski umetnik. Njegove trditve veljajo za večino ženstva na svetu in, ne tajimo, za malone vse Slovenke. Kdo se pa zanima med Slovenkami danes resno za žensko volilno pravico? Par pisateljic, par uradnic in par delavk. Vse druge se za taka vprašanja sploh ne zanimajo ter o njih niti ne čitajo. Mjarsikaka naša odlična dama si domišlja, da je sila napredna in svobodomiseln, a za volilno pravico Slovenk se ne briga niti izdaleka. In če ji omeniš žensko volilno pravico, te pogleda napol strmeče, napol zaničljivo, češ: Ali se ti ne — meša!? Konservativni, nazadnjaški duh ima pač najtrdnjšo oporo v našem nezavednem, malo čitajočem ženstvu. Pri nas se pač čitajo romani in pesni, zahaja se v gledališča in h koncertom, a da bi naše ženstvo čitalo dobre politične časopise tudi drugih narodov, tega skoraj nikjer ne opažamo. Zato smo še toli daleč do tiste kulturne resnobe in miselne temeljitosti, ki so jo dosegle finske ženske! Gotovo je, da se sedanja generacija slovenskega ženstva toli visoko sploh ne povzpne. Naša nada pa je naša ženska mladina.

Zagorka:

„Emancipiranka“.

»Kdo je ta ženska, ki govori sedaj?« je vprašal udeležnik kongresa svojega soseda.

»To je ona, ki je napisala znamenito znanstveno knjigo o...«

»Pst«... je zašumelo okoli obeh gospodov, da sta morala umolkniti.

Po vsej dvorani je vladala velika napetost. Akademikinja Sulinszka je razpravljala o globoko znanstvenem predmetu. Starci so navdušeno pritrjevali, mladi so zadržljivo poslušali, a najmlajši so bili vsi v ognju. Gospa Sulinszka, mlada, visoka žena črnih, bujnih las in velikih razumnih oči, je govorila odločno, mirno ali energično. Vsak glas, vsaka kretnja, priprosta obleka, vse je izdajalo žensko, samo besede so bile moške.

Ko je končala, je vzdrhtela dvorana od burnega ploskanja. Vse je bilo navdušeno. Okrog akademikinje so se zbirale množice, slavili so jo in jo kovali v zvezde. Mlada govornica pa se je zahvaljevala s skrivnostnim nasmehom in je sramežljivo molčala, kakor dekle, ki sprejema čestitke na dan svoje zaroke.

»Ali vam smem tudi jaz čestitati, Margareta?«

Ozrla se je.

»Moj Bog, to ste vi, dragi moj doktor; tudi vi ste prišli na kongres... oh... kako dolgo se že nisva videla!«

»Res, jako dolgo je že tega.«

»Cela večnost. To je krasen sestanek... Pa ravno tukaj?«

»Čemu naglašate to?« je vprašal doktor začuden.

»Ali se ne spominjate več, — prav pred akademijo sva se sprla, in takrat sva se videla zadnjikrat.«

»Že res! Jaz sem odšel potem na vseučilišče v Berolin, in nič več se nisva videla.«

»No, in danes? Ali ste še vedno tako velik sovražnik ženskega dela v javnosti?«

»Emancipacije?«

»Žensko delo in emancipacija, kakor jo razumete vi, sta dve povsem različni stvari, dragi gospod Mirko.«

»In vi mislite, da niste emancipirani?«

»Nikakor ne.«

»Pa ste vendar prej govorili kakor kak moški član akademije.«

»Zaradi moje 'emancipacije' me pač niso izbrali za člana tega zavoda.«

»Gotovo ne. Priznati moram, da ste s svojim govorom prekosili nas vse.«

»Kaj pa vam potem na meni ni všeč?«

»Nič! Tudi ono ne, kar ste govorili pravkar. Ljubše bi mi bilo, da ostanemo v popolni temi, kakor da nam jo razsvetli ženska. Tako navdušeno delovanje v javnosti — ne, to ni...«

»Ali nimamo vsi enake pravice do dela?«

»Ženska ne!«

»Kako ste sebični! Sicer pa pustiva to. Enkrat sva se že sprla zaradi tega,« se je nasmehnila gospa.

»Žalibog!«

»Torej vam je vendarle žal?«

»Iskreno priznavam. Ljubil sem vas iz vse duše; toda preveč ste se navduševali za javno delo, in jaz sem videl v tem vašo pogubo. Bil sem uverjen, da ste krenili s pravega tira, da ste izgubljeni za ljubezen

in ne boste nikdar osrečili nobenega moža. Zato sem smatral oni prepir resnim in sem odšel.«

»A sedaj ste me našli zopet.«

»In sicer slavno, srečno in zadovoljno.«

»Kako veste to?«

»Dosegli ste vendar svoj cilj, napisali ste znanstvene knjige, za katere bi mi bilo ljubše, da jih je spisal kak moški in bi odnesel on vaše lavorike. Ali vi ste srečni...«

»Vi imenujete to — srečo? Potem bi bila sreča jako cenena.«

»Saj ste se vendar morali mnogo mučiti, da ste dosegli svoj smoter,« je odgovoril Mirko.

»Nikakor ne! To je samo moje delo; a kdor dela z ljubeznijo, ta se ne muči.«

»Torej vendar niste tako srečni, kakor ste pričakovali?«

»O, da, presrečna sem; toda tukaj v teh dvoranah je samo moje delo, ni pa tu sreče moje.«

»Kje pa?«

»Pojdite, dragi Mirko, pokažem vam jo.«

Lepa gospa Sulinszka se je obrnila k ostali gospodi; ljubeznivo se je poslovila in odšla z doktorjem, ki se je smehljal malo ironično, gledaje pred seboj Sulinszko, kako si popravlja klobuk. Ta glava se mu je zdela nekam eksotična, nenavadna in njemu docela nerazumljiva.«

»No? Vi ste zamišljeni?« se je oglasila mlada dama, ko je stopila preko zadnje stopnice in se okrenila.

»Priznati moram, da je res tako. Povod temu je najino nepričakovano svidenje.«

»Kaj pa je tako nenavadnega na tem svidenju?«

»Ko sem potoval na ta kongres akademikov, nisem prav nič mislil, da najdem tu ono nekdanjo nežno dekletce v vrstah akademikov. To je igra usode.«

»Ne, temveč moja volja.«

»Kdo bi mislil, da je v tako nežnem bitju toliko volje in sposobnosti.«

»Kje pa je zapisano, da nežnosti nista pristopni znanost in vztrajnost?«

»Vidim.«

»Kaj hočete torej? Nekaj bi mi radi povedali; kar govorite!«

»Bila sva si nekdanj prijateljja. Jaz sem vas celo... ljubil.«

»Ali res?«

»Da. In ko bi ne bil stopil med naju vaš pohlep po učenosti, bi bila danes vi gotovo moja žena.«

»To se pravi, če bi bila hotela.«

»Seveda... toda, ali bi mi bili odrekli svojo roko?«

»To se razume.«

»Tako??«

»Vi me niste nikdar razumeli. Moje srce ni našlo v vas podpore; torej bi ne bila mogla občutiti za vas

nikdar več, kakor občutim za dobrega šolskega tovariša, — ki se ž njim vedno prepiram.«

»No, pa ste našli koga, ki bi bil razumel one vaše čudne nazore? To je pač nemogoče.«

»O, motite se: moj mož.«

»Vi ste omoženi?«

»Vi tega še niste videli?«

»Ne.«

»Tako je boste prepričali. Moj soprog je vseučilišni profesor Sulinszky, bil je moj učitelj na univerzi.« — Mirko je pogledal začudeno, potem pa mu je nehote ironski nasmeh preletel obraz.

»Čemu se posmehujete? Povejte odkrito, kaj ste sedajle mislili?«

»Da sem odkritosrčen, mislil sem si: dva učenjaka, to mora biti lepo gospodarstvo. Sami laboratoriji ali knjižnice.«

Gospa Margareta se je nasmehnila in je zvito pogledala izpod svojega klobuka . . . »No, bomo videli. Prosim, semkaj.«

Stopila sta v dvonadstropno hišo ter prišla do prvega nadstropja. Margareta je pozvonila. Glasu zvonca se je odzval deški vrisk:

»Mama, to je mama!«

Odprla so se vrata. Margareta je stopila na hodnik, kjer jej je skočil okoli vratu debel deček, objemaje jo z obema rokama.

»Mama, nisem še obedoval, — čakal sem nate, sedaj počakava še papa, kajne?« je vikal otrok ter poljubljal svojo mater.

Mirko je stal ob vratih in je gledal zadovoljen ta prizor.

»Miruj sedaj, duša moja,« je šepnila mati, »glej, gospod je tukaj.«

Deček je radovedno pogledal Mirka. Potem je stopil bližje k došlecu in glasno dejal: »Dober dan!«

»Vidite, to je moj sin, je dejala ponosno Margareta, pokazavša na dečka ter mu je z neizrekljivo nežnostjo pogladila črne lase.

»Krasen otrok.«

»Sedaj pa, prosim, vstopite v sobo. Mojega moža še ni doma, a bo takoj tukaj. Danes ima veliko predavanje.«

Margareta je odprla vrata in odvedla gosta v sobe. Bile so priproste, elegantne in čiste. Na vsakem kotičku je bilo videti, da ga je premerilo žensko oko in se ga je doteknila ženska roka. Margareta je peljala Mirka skozi več sob v salon. Bil je to dražesten prostorček z mehkim pohištvom in lepimi slikami. Začuden je gledal mladi doktor okoli sebe. Zdelo se mu je, da je v kakem gradičku dveh zaljubljenih srečnikov, ne pa v stanovanju »emancipirane« žene. Jedva sta sedla, ko je že zopet zapel zvonec.

»Papa,« je viknil deček, vzdrhtel je od veselja in skočil k vratom. Zunaj je bilo zopet slišati poljube,

vrisk in čebljanje malčka; potem je stopil v sobo gospod elegantne postave in prijaznega obraza.

»Pozdravljen, dragi Ivan! Glej, s kongresa sem ti pripeljala svojega tovariša in prijatelja iz gimnazijskih let.«

Ivan je segel gostu prijazno v roke. »Ali je to oni gospod, ki si mi o njem pripovedovala, da so mu tako zoprne učene ženske?«

»Da, da, to je tisti.«

»Veselilo me bo, ako nas počastite in ostanete pri nas pri obedu,« je prijazno vabil gospodar. Mirko je sprejel vabilo, in Margareta je izginila v drugo sobo. Malo za tem je poklicala oba gospoda, in sedli so za mizo.

Margareta je najprej gostu ponudila juho, potem je napolnila krožnik svojemu možu, sebi in dečku. Skrbno je privezala sinčku prtič okrog vratu, ga prekrižala in mu rekla nežno: »Jej sedaj, ljubček!«

»Jaz sem te čakal, mama,« se je zopet hvalil otrok; potem je srkal juho, z zanimanjem motreč gosta. Ves čas obeda je Margareta ljubeznivo stregla in pomagala služkinji; storila je vse to tako mirno in spretno, kakor da ni imela nikdar drugega v rokah kot krožnike, žlice in ključke. Po obedu je sedla mala družba zopet v salon. Mati je vzela dečka v naročje, in pozorno je malček poslušal in gledal, kako razpravljajo oče, mati in gost.

»To se mi zdi pa vendar čudno, da nimate nikjer nikakih knjig,« je dejal Mirko.

»O, saj jih imamo.« Mlada žena je odprla vrata in je pokazala v sosednjo sobo. »Tamle so naše knjige. To je naša delavnica. Tam sva delavca; tukaj v teh sobah pa smo samo mala, jako srečna rodbina.«

»Ne morem razumeti, Margareta, kako to, da vas veda in delo v javnosti niti najmanje nista odtujila vašemu spolu.«

»To je čisto naravno. Veda nas privlačuje k prirodi; čim več se učimo, tem bolje spoznavamo naravo, iz katere izhajamo. Zakaj bi baš žensko odtujila veda njeni naravi? Nasprotno. Z znanostjo se je razširilo obzorje mojega pogleda v žensko življenje in njeno prirodo ter sem bolje spoznala tajnosti te njene narave in njen poklic.«

»Pa je vendar toliko žensk, ki jih je veda docela odtujila njih poklicu; oddaljile so se vsemu, kar je ženskega in so postali pol-moški.«

»To so afektirani, neresni poizkusi. Saj so vendar tudi taki moški, ki se posvete iz same nečimernosti kakemu višjemu znanstvu in ostanejo potem na pol pota. Tako je tudi z marsikatero žensko. Kadar pa jo vodi k delu — resna volja, naravni nagon za znanstvom in delom, potem jo to samo zbližuje z njeno naravo. Veda nam na vsakem polju odpira oči, prinaša luč v naše življenje. Če premostrimo v tej luči življenje žene, tedaj moramo spet priznati, da se svojemu spolu ne smemo in ne moremo odtujiti. Narava je zasadila

v žensko bitje tri veličastne kreposti: nežnost, globoko čustvo in sramežljivost, ki se kaže v vsaki ženski kretnji. Ako izkuša ženska udušiti v sebi te tri darove narave, ki jo dvigajo visoko nad moški spol, tedaj se onečašča, stopa s svoje višine, ki je nanjo postavljena od narave. Emancipirati moramo roke od — brezdelja, možgane od — nevednosti, nikdar pa se ne moremo emancipirati svojega spola, ne da bi pri tem izgubili svojo ceno. Pojdimo smelo na delo, v življenje, toda v svojem bitju ostanimo ženske. — Vidite, prijatelj, tako mislim jaz.«

»In tako tudi živite,« — je potrdil Mirko zamišljeno. »Da, taki »emancipaciji« bi tudi jaz ne bil sovražnik.«

»Kaka druga pa itak ne bi mogla prodreti. Ženske vendar ne bodo hotele ubijati svoje sreče.«

»Kako mislite to?«

»Ženska lahko najde posla in dela na širokem polju javnosti, srečo pa samo — tukaj.« — Margareta je pogledala svojega sinčka, ki jej je zaspal v naročju, in je pogladila z roko lase svojega moža.

»Tudi mi,« — je izpregovoril Sulinszky, »moremo najti srečo samo v rodbinski tišini, v tem smo si ravnopravni in enaki...« Živo je stisnil roko svoje soproge in jo nežno poljubil. Margareta je zardela in se nasmešnila tako srečno kakor deklica, kadar sliši prvo razkritje ljubezni. Mirko ju je gledal zadivljen in je dejal:

»Navadna rodbinska sreča, bi rekel modern človek, pa je vendar nekaj povsem nenavadnega.«

»Nenavadno je pri tem samo to, da poznamo svojo tiho srečo in jo znamo bolje ceniti nego drugi ljudje,« je odvrnila tiho Margareta, vzela spečega dečka in ga odnesla v drugo sobo. Potem se je zopet vrnila.

»Duša, ali bi nama ne dala še malo črne kave?« je nagovoril Sulinszky svojo ženo.

»Drage volje.« Odšla je v jedilnico.

»No, ali še vedno mrzite ženske šole?« je vprašal gospodar Mirka.

»Ne, nič več.«

»Zakaj naj bi ženska na polju višjega dela izgubila toplo srce? Kaj je znanost morda iz nas moških naredila brezsrčneže in brezčutnike? ...«

Med tem razgovorom je vstal gospodar in je povedel gosta v jedilnico. Tu je stala Margareta za mizo in je v nekakem samovarju kuhala kavo.

»Ali vi znate to?« se je začudil Mirko.

»Prosim vas, nikar se tako ne čudite! Žena vendar mora znati pripravljati jedila. Tega sem se učila pri svoji materi, ko sem jedva hodila v šolo.«

Margareta je vstala, vzela male, z zlatom obrobijene čašice in je začela nalivati vanje kavo. Pri tem se je smehljala kakor mlada, srečna zaročenka. Mirko se je primerjal ta nasmeh z modrimi besedami, ki jih

je govorila v akademiji... Vse bolj ga je popadala otožnost in zdajpazdaj duševna razburjenost.

Po preteku ene ure se je poslovil in je odšel na kolodvor.

»Zakaj se vam tako mudi iz našega mesta?« ga je vprašal prijatelj.

»Ker mi preti nevarnost, da se do blaznosti zaljubim v omožeho, srečno ženo,« je odgovoril Mirko, v duši gledaje Margareto...

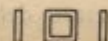

Josip Premk:

Zapad.

Umril je dan... V krvavo je morje izbruhnil poslednji žarek krvi — in temne so sence obraz mu zakrile, ko v boju z nočjo je zaprl oči...

Umril je dan... In bela so jadra z zlatimi čolni prispela v pristan... Umril je tiho — in v zadnjem je vzdihu razgrnil nad zemljo krvav sarafan...

Gospa Ana gospej Mariji.

Draga prijateljica!

Tvoje pismo me ni niti malo iznenadilo. Iz lastne izkušnje prav dobro poznam vse bridke, boleste misli, vsa trpka čustva, ki se polaste mlade matere, kadar izprevidi, da z vzgojo svojih otrok ni dosegla vsega, kar je nameravala, da vsako seme ni rodilo sadu, dasi je bilo položeno v zemljo z največjo skrbjo in ljubeznijo. Da, da, pri vzgoji otrok treba velike, nesebične ljubezni, mnogo, mnogo potrpljenja ter bistre glave. Pa tudi če imaš vse to, čestokrat vendar ne dosežeš vsega, kar si želela. Dokler so otroci majhni in potrebujejo le bolj telesno vzgojo: pravilne hrane, svežega zraka, svetlobe, reda, snažnosti, dotlej je pač lahko. Silno težka pa postane naloga matere, ko se začenjajo otroci duševno razvijati, ko se pojavljajo na njih vse človeške lastnosti dobre pa tudi slabe. Tedaj treba velike preudarnosti ter dobrohotnosti, nikakor pa ne takoimenovane opičje ljubezni. Nikar ne pretepaj svojih otrok za vsak nič, toda kadar je strogost na mestu, tedaj bodi stroga in neizprosna! Če si otroku nekaj zabranila, tedaj ostani trdna, otroški krik in vik naj te ne gane. Takisto pa tudi izpolni otrokom natančno vsako storjeno obljubo.

Tožiš, da svoje deklice ne moreš navaditi reda. Raztresena je in pozabljiva ter silno občutljiva. Glej, ljuba moja, v prvi vrsti moraš vpoštevati, da je tvoja Jelka nekoliko slabotno, bolešno dekletce. Postopati moraš zato ž njo povsem drugače, kakor bi postopala n. pr. s čvrsto in zdravo svojo nečakinjo Milko.

Tvoja Jelka je jako nadarjena, duševno zelo razvita in veselje ima do dela, oziroma do učenja. Ko sem jej govorila, kaj lahko postane, česa vsega se lahko v življenju nauči, tedaj so se jej svetile oči od poželenja in ponosa. Ali spoznala sem, da je nestalna; rada bi vse vedela in znala, pa jej manjka resnobe in mirnosti, manjka jej pa tudi krepkega zdravja.

Skrbi torej predvsem, da postane otrok krepak, čvrst. Pojdite na kmete, kjer naj hodi Tvoja Jelka bosa! Umivaj jo vsaki dan zvečer po vsem telesu s hladno, a ne z ledenomrzlo vodo in jo potem otri s platneno brisačo. Če mogoče, naj se uči tudi plavati. Skrbi za priprosto, tečno hrano. Bodita kolikor možno mnogo v gozdu, najbolje med smrekami; to bo koristilo njej, pa tudi Tebi. Pusti pa tudi otroku kaj delati. Dekle je staro 10 let, torej si že lahko zjutraj samo postelje svojo postelj; pomaga naj Ti pri pospravljanju. Opoldne naj napravi na mizo, prinese vode in naj po obedu zopet pospravi z mize. Za svoje stvari naj ima posebno omarico ali predalo, ki naj ga sama ima v redu. Perilo naj si pripravi sama. Tudi naj Tebi postreže; izrazi jej svoje veselje, kadar Ti naredi kaj, ali Ti prinese kako stvar. Če boš postopala pri tem s primerno resnobo in ljubeznivo strogostjo, sčasoma gotovo navadiš otroka na red.

Tudi otrok mora imeti kake dolžnosti, ki jih mora natančno in redno izpolnjevati. To je velike važnosti za poznejše življenje. Z izpolnjevanjem majhnih dolžnosti pa pridobi deklica tudi na samozavesti, ki jej manjka doslej. Nikar pa ne grajaj njenega plahega vedenja in ne poveljuj otrok, ki imajo smel nastop in se ne boje nikogar. Vsakomur pač to ni dano. Plahost preženeš le s prijaznim prigovarjanjem in vzpodbujanjem ter s tem, da pustiš otroka občevati s tujimi ljudmi. Nikakor pa ne kaže prezirati tega pojava na otroku, češ, da se sčasoma sam izgubi; kajti dostikrat ostane na človeku kot slabo priporočilno pismo za vse dni življenja. Veliko manj je vredna vsa znanost njegova, vse lepe zmožnosti, ako jih ne zna uporabiti o pravi priliki. Vpričo tujega človeka, zlasti vpričo predstojnika ga zgrabi ta pošast, zmede mu misli in zaplete jezik in besede, ki jih ima morda v glavi tako lepo sestavljene, mu obtiče v grlu. Marsikdo, ki ga dobro ne pozna, ga smatra za nezmožnega, omejenega, dasi je v resnici le plah.

Nasprotno so pa tudi velik križ skrajno predrzni, jezični otroci, ki imajo povsod prvo besedo. Povsod prisluškujejo, vtikajo se v pogovore odraslih, vse naj se ž njimi bavi, ves svet naj se suče okoli njih. Nečimerne, smešno zaljubljene matere, ki so krive vsega

tega, imajo take otroke za paradne igrače, ki se ž njimi ponašajo pri vsaki priliki in nepriliki.

Medve, ljuba Minka, ne spadave v to vrsto mater, kaj ne, ker veva, da naredi taka vzgoja otroke lahko nesrečne za vse življenje.

Naša sosedica, razumna žena, ki jo je izučilo življenje in je tudi precej časa hodila v šolo, ima dve hčerki 19letno Pavlino in 17letno Slavo. Pavlina je jedro, pridno dekle mirnega, mehkega značaja; dovršila je z dobrim uspehom trgovski tečaj in se posvetila trgovini. Kadar pride domov, je vsakomur na razpolago, rada pospravlja, šiva in kuha. Dasi je v službi, vendar še poleg tega materi vedno pomaga v prostih urah pri domačih poslih. Tiha je, prijazno se smehlja in dela.

Slava pa je — talent. Na pripravnici je najboljša učenka, zna francosko in laško; pozna vso nemško in deloma tudi francosko in laško slovstvo, igra jako dobro na gosli, čita Kanta in Schopenhauerja, skratka — talent. Starši so vsi zaljubljeni vanjo, vsaka druga beseda je »naša Slava«..., »tako je rekla naša Slava«... »tudi Slava misli tako«...

In Slava? Nihče je ne razume, mati je »premalo izobražena, da bi mogla slediti njenim mislim in čustvom« — tako vsaj trdi dekle — oče, akademično izomikan mož, je »filister, ki tudi ne razume več toka novega časa«, sestra je »goska, vsakdanja ženska«, ves svet je »dolgočasen in neumen« in življenje v njenih očeh ni vredno počenega groša. 17letno dekle se vede, kakor da je staro 70 let, nobena stvar je ne veseli, vse je bedasto in »tako vsakdanje«.

Uboga mati je prava mučenica pri tem domišljavem otroku, ki nima pred nikako stvarjo nikakega spoštovanja. Dekle je preveč načitano, prenasičeno raznovrstne literature, ki je njen nerazviti razum še ne more prebaviti. Moje mnenje je, da se tepo v njeni glavi najraznovrstnejši, v knjigah izraženi nazori različnih pisateljev, tako da vlada v njenem razumu in v srcu vedno cela revolucija. Vse to pa zato, ker jo je od malega vedno vse občudovalo, ker je smela delati, kar je hotela ter govoriti kakor se jej je zljubilo. Pri čitanju knjig ni imela nikakega vodnika. Vse, kar jej je prišlo v roke, je čitala; nihče se ni menil za to, ali je berilo njenemu pojmovanju primerno ali ne. Duh se je nenaravno hitro razvijal, — telo pa je zaostalo. Odtod tudi ta nezadovoljnost, to »svetobolje«, ki je posledica bolehavosti in neprebavljene kulture.

Mislím, da bi bila tu čisto na mestu primerna strogost in večja resnost staršev. Nemci imenujejo dobo, v kateri otroci doraščajo, v kateri so nekako pol miš pol tič, torej niti otrok, niti dorasel človek, — »Flegeljahre«; — mi pa imenujemo to dobo — »nora leta«. Saj je v resnici v tej dobi mišljenje in čustvovanje človekovo nenaravno, pretirano, fantastno idealno in obenem prav kruto črnogledno, polno razkošne radosti in hkratu sila otožno, navdušeno in čisto

brezbrižno. Skratka: »nora leta« so najnevarnejša doba za deklico in za mladeniča. Starši imajo takrat največje težave in najtežje skrbi. Zlasti težko pa je dejstvo, da treba z vsakim otrokom ravnati drugače. Tu ni nikakih pravil, ki bi se dala splošno uporabljati. Potrebno je samo, da otroci neomajno zaupajo svojim staršem, da verujejo v njih dobrohotnost in pravičnost. Vse drugo pa se ravna po naravi posameznikov. Posebno mati mora biti tudi prijateljica in zaupnica svojih hčera; ako doseže to, potem je lahko brez skrbi, da bodo prešla »nora leta« njenih deklet brez škode.

Končam, kakor sem začela: velike, nesebične ljubezni, mnogo potrpljenja ter bistre glave treba pri odgoji otrok. Dalje treba posvetiti malodane vse moči svojim otrokom, potem gotovo dosežemo mnogo tega — če že ne vsega — kar smo si stavili kot končen smoter. Sicer pa je življenje najboljši učitelj.

Da si mi zdrava!

Tvoja Ana.

Josip Premk:

Bolest.

Nad zemljo prešerno — majsko nebo,
nad morjem mogočnim — beli labudi,
nad tihim vsemírom — božje oko,
nad celim veseljstvom — stvarnika grudi...

Pred mano pa ljubica — težka bolest!...
Glej, jaz sem le Mozes, sin Izraela:
neveren popotnik sred belih cest,
a ti si mi, ljubica, — sveta dežela!...

Carl Ewaldi:

Pobožnost.

Oluf je priden, pobožen mal deček. Vedno stori to, kar mu rečeta oče in mati; prav dobro ve, da sedi tam gori v nebesih gospod Bog, ki gleda na nas. Večer na večer pokleka potem, ko se skoplje, pred svojo posteljico, sklepa ročici, zre proti stropu in moli molitev, ki se je naučil od matere.

O Božiču pa je prišel njegov bratranec Francek v posete. Ta pa ni bil tako dober deček kakor Oluf.

Storil je skoraj vedno ono, česar bi ne smel storiti in je bil zato zmerjan ves božji dan.

Tekal je na cesto in se pretepal s pouličnimi dečki. Kazal je stari Mariji osle in je kradel sladkor iz omare. Nikdar si ni osnažil nog, preden je stopil v sobo, in v postelji se je tepel z blazinami. Bil je to

strašen sladkosnedež. Kadar se je bilo treba umiti, se je izmuznil, če je le mogel.

Danes je tako dolgo dražil kanarčka, da bi bil skoraj poginil. Razdejal je Olufov lok in je privezal kuhinjsko kozo mački na rep.

Pravkar se je kopal, tudi Oluf je bil v kopeli.

»Lahko noč, otroka,« je rekla mati. »Nikar ne pozabita moliti svoje večerne molitvice, potem pa lezita lepo spat.«

Potem je odšla.

Oluf je pokleknil in je začel svojo pesemco:

»Zahvaljam Te za dobro vse,
kar danes si, o Bog, mi dal;...«

»Pojdi no, ti opica!« je zaklical Francek s svoje posteljce.

»Oluf se je ozrl tjakaj. Mera je bila polna. Dvignil je sklenjene roke kolikor je mogel visoko in dejal:

»Ljubi Bog, daj, počakaj za trenotek, da zasolim Francku eno za uho.«

V hipu je bil tam poleg bratranca Francka in mu je prismočil strašno zaušnico.

Potem je zopet pokleknil, sklenil roke, se ozrl k stropu in nadaljeval:

»Odpusti, če sem žalil Te,
pregreškov mi je srčno žal.
Varuj nocoj me tudi še
in blagoslovi moje vse!«

Jos. Klemenčičeva:

„Dobra gospodinja.“

Velika in važna naloga je podeljena v življenju ženski; vendar se jemlje v Slovencih na žensko še prav malo ozira. Za razne poklice in razne stroke moškega sveta se izdajajo razna navodila, priročna dela in pomočne knjige iz pravoslovja, zdravilstva, za kmetovalce, vrtnarje, bučelarje, živinorejce, kletarje i. dr. — samo Slovenk se nihče ne spomni. L. 1873 (!) je izdala »Družba sv. Mohorja« 45 strani broječi spisek »Nauk o gospodinjstvu« in pa ljubljanske Uršulinke so priobčile pred par leti v svojih šolskih letnih poročilih nekaj člankov o gospodinjstvu ter »Koledar« Družbe sv. Mohorja je prinesel par praktičnih sestavkov, tika-jočih se slovenskih gospodinj. Sicer pa se ni doslej še nihče zmenil za praktično stran ženskega podrobnega dela, ki pa je v življenju najdalekosežnejše važnosti. Človeku se zdi, kakor da bi se pri nas mislilo, da mora biti vsaka Slovenka že sama po sebi vrla mati, razumna vzgojiteljica in spretna gospodinja ter da se za ta posel in poklic ni treba kar ničesar učiti in nič pripravljati.

Najvažnejši, najimunitnejši stan je materinski in gospodinjski, in le narod dobrih mater in vzornih gospodinj more napredovati v svoji izobrazbi in svojem blagostanju ter more trositi med ljudstvo srečo in blagoslov. Ako naj Slovenka res »podpira tri ogle hiše«, se mora zavedati svojih dolžnosti, jih mora dobro poznati ter mora tudi umeti izvrševati jih. Le v hišah umnih gospodinj se ohranja in raste imetek, vlada zadovoljnost in se razvijajo in rastejo otroci na radost in srečo svojih staršev.

Da pa more postati žena dobra gospodinja in mati, potrebuje izkušenj življenja ter pametnih in poštenih svetovalcev v sili in nadlogi. Tudi Slovenka se mora torej mnogo učiti, predno more biti dobra gospodinja, zakaj nihče ne pade učen iz neba.

Dosedaj je bilo težko slovenskim dekletom in mladim gospodinjam učiti se, ker nismo imeli prav nikakih pripomočkov in virov, ki bi iz njih zajemale navodila in dobre svete glede gospodinjstev. Te dni pa je izšla pri gosp. L. Schwentnerju v Ljubljani prva obsežna slovenska gospodinjstvena knjiga »Dobra Gospodinja« iz peresa M. Govekarjeve, ki je spisala tudi »Dobro Kuharico«. S tem je pač jako ustrezno Slovenkam sploh, ker je knjiga pisana za matere in gospodinjke vseh stanov in vseh slojev. Gospa in priprosta žena, meščanka in vaščanka bosta našli v tej knjigi nasvetov za vse razne prilike v človeškem življenju.

V prvem delu svoje zanimive knjige govori pisateljica splošno o narodnih in ekonomskih dolžnostih gospodinj in mater, o duševni in strokovni izobrazbi ženstva, o vzgoji otrok, o važnosti šol ter o razmerju gospodinj do poslov in nasprotno.

Drugi in glavni del knjige je posvečen bistvu gospodinjstva t. j. stanovanju, kuhinji, jedilni shrambi, vrtu in kleti ter obleki oziroma perilu. Tu so v več poglavjih natančnejša praktična navodila, ki bodo pač dobrodošla nele materam-gospodinjam, nego tudi dekletom, hčerkam in služkinjam, ki najdejo v tej knjigi dovolj napotkov vsaj za najvažnejše strani svojega vsakdanjega posla.

Tretji del knjige se bavi z občimi dolžnostmi gospodinj glede narodnogospodarskega napredka našega naroda, zlasti kako naj bi pospeševale Slovenke v svojih krajih promet tujcev, kako naj bi skrbele za gmotno ravnotežje v slučaju izrednih dogodkov v gospodarstvu, v slučaju bolezni v rodbini ter ob smrti gospodarjevi. Zelo obširno je poglavje o otroških in drugih boleznih. Dalje govori knjiga o pogubnosti alkohola ter navaja v poljudno pisanem članku dolžnosti in pravice žene-državljanke. Nepoznanje zakona ne ščiti nikogar pred kaznijo in škodo, zato je vsak izgovor na nevednost tudi za ženske brez uspeha. Jako potrebno je torej, da poznajo ženske vsaj površno najvažnejše in glavne državljanske pravice in dolžnosti.

Tako je torej z rodoljubnim ognjem pisana knjiga vseskozi praktična ter je namenjena brez razločka vsem Slovenkam, ki žele biti v svojem gospodinjstvem ali službenem poklicu strokovno izvežbane ter tudi splošno za resno življenje dela pripravljene. Tudi gospodinjstvene šole dobe s tem delom dobro priročno knjigo, na podlagi katere bo pouk prav enostaven in mnogo olajšan.

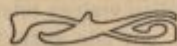
»Dobra Kuharica« Minke Govekarjeve izide kmalu v II izdaji, kar je znak, da je knjiga res jako porabna in je bila Slovenkam dobrodošla. Prav tako dobrodošla pa bo nedvomno slovenskemu ženstvu tudi »Dobra Gospodinja«, na katero opozarjamo čitateljice našega lista.

Iz ženskega sveta.

II. shod češkoslovanskih žen. »Ustředni spolek českých žen« v Pragi priredi julija meseca II. shod češkoslovanskih žen, na katerem se bo razpravljalo o vseh važnih vprašanjih tikajočih se ženstva. Vzpored je sledeči: Pregled dosedanjega ženskega dela vobče in češkega posebej. Dalje naloga ženstva. — Žena v rodbini in gospodinjstvu. — Žena pri delu za narod. — Žena v socialnem delu. — Žena v pridobitnih poslih. — Izomika žen. — Ženske pravice. Na shod so vabljene tudi Slovenke. Ker je zdaj velika jubilejna razstava v Pragi, bi mogle Slovenke združiti poset razstave s tem shodom!

Žensko akademično društvo na Dunaju. 26. maja t. l. so ustanovile dunajske študentke žensko akademično društvo po vzorcu moških akad. društev, katerega namen je skrbeti za gmotno izboljšanje ter za širšo izobrazbo svojih članic. Dalje se bo gojil v društvu tudi zdrav šport ter se bo društvo predvsem potezalo za resnično enakopravnost udov z moškimi tovariši. Predsednica društva je gdč. stud. phil. Berka.

Raznoterosti.

Tečaji za izvežbanje kmetiških bolniških strežnic se osnujejo v raznih avstrijskih deželah, tako tudi na Kranjskem v Ljubljani in Štajerskem v Gradcu. Izvežbane bolniške strežnice so zlasti na kmetih sila potrebne, ker mnogo ljudij umre zaradi slabe in nerodne, malomarne ali celo nevedne postrežbe. Dobra strežnica je bolniku večkrat potrebnejša kot dober zdravnik. Naj bi se mnogo Slovenk posvetilo temu lepemu poklicu.

Jubilejno leto za otroke. Naš cesar je dosegel letos 60. leto, odkar je vladar. Izrazil je željo, naj se praznuje in slavi ta izredni zgodovinski dogodek predvsem z dobrotinimi čini, z ustanovami za reveže, zlasti pa z napravami za otroke. Kajti otroci so bodočnost države, dežel in narodov. Kakoršna bo mladina, taki bodo možje in žene bodoče generacije. Po vsi državi so se zatorej začela snovati društva za oskrbovanje zanemarjenih, bolnih in pohabljenih otrok, za njihovo boljšo vzgojo in dostojno hranjenje. Tudi na Kranjskem se je ustanovilo že nekaj takih društev, ki bodo skrbela, da se od staršev in varuhov zanemarjana, v nemar puščana, zato bolehnata, večkrat kruto pretepana, pohujšanju izpostavljena in brez šol se potepajoča mladina postavi pod nadzorstvo in oskrbo. Mnogo, ogromno otrok je, ki postanejo že v najmlajši dobi tatovi, goljufi, nevarni potepuhi in najnesramnejši vlačugarji, ker nimajo dobrih staršev ali pa žive z roditelji vred v strašni bedi. Ti pokvarjeni in zapuščeni otroci so prava kuga za dobre otroke dobrih staršev; obenem pa so taki otroci nevarni vsemu človeštvu, ker kradejo, goljufajo in celo požigajo. Mlad tat postane star razbojnik; deček, ki muči živino in davi tiče, postane večkrat star morilec ljudij. Zato imajo ta nova društva velikansko važnost ter bodo po želji cesarja donašala neprecenljive koristi vsej državi. V Ljubljani se letos osnujeta dve zavetišči za zanemarjene in ubožne otroke, ki bodo ves dan pod nadzorstvom in bodo dobivali tudi hrano. Vsa taka društva se bodo zdaj organizirala, sklenila se v enoto, da bodo delovala složno in po skupnem načrtu. 11. t. m. se je ta ogromna organizacija osnovala na Dunaju pod predstvom ministrstva. Glavno delo imajo pri tem plemenitem delu seveda dobre žene.

Doma.

Ocvrti krompirjevi cmoki. Olupi nekaj surovih krompirjev, operi jih, nastrgaj na strgalniku in jih v čisti krpi iztisni. Potem nalij nanje skodelico vrelega mleka, prideni tri rumenjake, nekoliko kisle smetane, par žlic goste kisle smetane in pol žlice moke. Ko je vse dobro premešano, prideni še trd sneg treh beljakov in zmešaj to narahlo. Medtem razbeli masti, masla ali kunerola, zajemaj z žlico pripravljeno krompirjevo testo in ga devlji v razbeljeno mast. Cmoke, ki naj bodo približno 8 cm dolgi in 1 cm široki, ocvri lepo rmeno ter daj gorke na mizo.

Sirovi rezanci. Napravi široke rezance iz dveh jajec ter jih skuhaj na vodi. Potem jih odcedi in jih deni v kozo na razbeljeno surovo maslo ali mast. Primešaj precej zdrobljenega kravjega sira in pusti stati jed še nekaj časa na gorkem štedilniku, da se sir dobro sprime z mastjo; potem daj rezance na mizo.

Črešnje. (Surove vložene). Obriši velike, lepe in jako zrele črešnje previdno s cunjco ter jih zloži v širok kozarec. Med črešnje natresi prav drobno stolčnega sladkorja — na pol kg črešenj četrt kg sladkorja — in nekoliko celega cimeta. Kozarec dobro zaveži in ga postavi na zračen in solnčen kraj,

kjer naj ostane 5–6 tednov. Tekom prvega tedna kozarec vsak dan enkrat potresi, da se črešnje premaknejo. Po pretekli šesttedenski dobi spravi kompot na hladen prostor.

Pripristo sredstvo proti zastrupljenju krvi. Čestokrat se dogodi, da se zbode kdo s peresom, ki je bilo v črnilu, pa si na ta način lahko zastrupi kri. Prav tako si zastrupi kri s šivanko ali z gorečo užigalico, ako je skočilo z nje nekoliko fosfora na prst ter se je opalila koža. Dotično mesto hitro oteče in boli. Pri tem hitro pomaga pripristo sredstvo, namreč mleko. Treba samo vtakniti prst ali roko v mleko, ki se od otekline kmalu segreje. Zato je treba mleko parkrat premenjati. Ranjenec bo kmalu opazil, da mu je laglje, in tekom ene ure mine nevarnost zastrupljenja.

Spanje je za vsakogar neobhodno potrebno. Spanje nas krepi in nas sveži od vsakdanjega dela ter daje novih moči. Nespavanje utruja in ubija telo in dušo, draži živce, povzroča slabo voljo in jemlje veselje do vsakega dela. Človek skoraj lažje prenaša lakoto, nego nespavanje.

Ako si kradete čas spanja, si kradete s tem življenje in hitite smrti v naročje. Spanje mora biti redno in mirno, ako hočemo, da nam koristi. — Dnevno spanje nikdar toliko ne izda kot nočno.

Majhni otroci morajo spati vso noč in še precejšen del dneva. Saj pravi prislovica, da »rastejo v spanju«. Mladina od desetih let naprej naj spi najmanj 10 ur. Leže naj zvečer pozimi ob 8., poleti ob 9. Odraslim ljudem zadošča 7–8 ur spanja. Slabotne malokrvne ženske pa naj spe 9 ur na dan in naj tudi po obedu ležejo za kake pol ure. — Rana ura, zlata ura. Pojdi torej zgodaj spat in zgodaj vstani!

Spavaj v hiši na postelji in ne na tleh. Velike vrednosti in velike koristi je, da ima vsaka oseba zase postelj. V spalnici mora biti vedno dovolj čistega zraka. Dobro je, kdor se navadi, da spi pri odprtem oknu. Vendar pa postelja ne sme stati tik okna. — Ležišče naj bo bolj trdo nego mehko, odeja pa lahka. — Ponoči ne imej zavezane glave. Pokrij si noge, glavo pa imej prosto. Dobro je, da si zvečer, preden ležeš spat, umiješ roke, obraz in noge ter si očediš zobe. Nobena stvar tako ne pospešuje zdravja kot snažnost. Preobleci si tudi srajco!

Dopis z dežele.

Prijetna dolžnost mi je, prav lepo zahvaliti se Vam za »Slovensko Gospodinjco«, s katero sem jako zadovoljna. Vsaka gospodinja najde v njej mnogo dobrega in koristnega. Najbolj všeč mi je to, da je tudi nam na deželi razumljiva ter da se bavi z vsem, kar spada v žensko področje. Prav toplo želim, da bi se razširila po vsej slovenski domovini in bi jo poznala ter s pridom prebirala vsaka Slovenka. To je tem lažje mogoče, ker je list pravzaprav brezplačen. Že začetkom leta sem Vam poslala listke Zvezdne cikoriije in s tem je naročnina poravnana. To je res hvalevredno in požrtvovalno. V kratkem Vam pošljem zopet lepo število listkov, ki so v škatljicah Cirilove in Zvezdne cikoriije, da tudi v bodoče ne pozabite name ter mi pošiljate »Slovensko Gospodinjco« še nadalje.

V našem trgu uporabljamo že skoraj vse gospodinjce Zvezdno ali Cirilovo cikoriijo; trudimo se pa tudi, da bi razširile ta domači in izborni izdelek tudi še drugod. Takoj bomo razširjale tudi »Slovensko Gospodinjco«, ki je naša prijateljica in svetovalka in bomo s tem koristile dobri domači stvari do ugleda in napredka.

Ponavljam še enkrat, da se mi je Zvezdna cikoriija vsled izborne kakovosti zelo priljubila ter kličem vsem svojim slovenskim tovarišicam: Svoji k svojim! Podpirajte slovensko narodno podjetje, kupujte Cirilovo in Zvezdno cikoriijo l. jugoslovanske tovarne kavinih surogatov v Ljubljani, naročajte edini ženski list: »Slovensko Gospodinjco«!

Julija K....r.